

GLEDALIŠKI LIST

XIX

XX

1
9
4
1

1
9
4
2

O P E R A

8 HEUBERGER: PLES V OPERI

R. HEUBERGER:

Ples v Operi

*Opereta v treh dejanjih, spisala Victor Léon in H. von Waldberg,
poslovenil S. Samec.*

Dirigent: D. Žebre.

Režija in scena: E. Frelih.

Osebe:

Beaubuisson, rentnik	D. Zupan
Madame Beaubuissonova, njegova žena	P. Juvanova
Henry, njun nečak, mornariški kadet	A. Šladoljev
Paul Aubier	M. Sancin
Angelè, njegova žena	M. Polajnarjeva
Georges Dumenil	B. Sancin
Marguérîte, njegova žena	E. Barbičeva
Hortenza, Dumenilova sobarica	Št. Poličeva
Feodora, plesalka	M. Koširjeva
Philippe, plačilni	Z. PianECKi

Godi se v Parizu dandanes o pustu,

Cena »Gledališkega lista« Lit 2.—

R. HEUBERGER:

PLES V OPERI

PREMIERA 9. JANUARJA 1942-XX.

Heuberger in njegovo delo

Naša nova opereta — ali kot je celo označena v originalni režijski knjigi: komična opera — ki se v novem letu uvršča v naš repertoar, je solidno odrsko delo starejšega datuma. To se jasno kaže že iz dejstva, da po vsej svoji snovi, zgradbi in glasbeni obdelavi povsem spominja na tip klasične operete, kot jo predstavlja Straussov »Netopir«. V vsebinskem oziru je prirejena po svojčas dobro znani in veliko igrani veseloigri »Rožni domini«, ki sta jo predelala Victor Léon in H. von Waldberg v dovolj spretno napisan operetni libreto pod naslovom »Ples v Operi«. Glasbo za to prikupno odrsko delce pa je napisal Richard Heuberger.

Komponist Richard Heuberger (1850—1914), po rodu iz Graza doma, je bil prvotno po svojem poklicu inženir in se je šele v svojem šestindvajsetem letu popolnoma posvetil glasbi. Svoje prvo glasbeno delovanje je razvil kot dirigent Akademskega pevskega zbora na Dunaju, potem je postal vodja dunajske Pevske akademije, nato profesor na konservatoriju, končno pa je bil nekaj časa tudi umetniški vodja Dunajskega moškega pevskega zbora.

Kot komponist se je pečal predvsem z resno glasbo, in sicer je uglasbil večje število pesmi, zborov, orkestralnih del, eno simfonijo

in štiri opere. Razen tega je ustvaril še dva baleta in pet operet, izmed katerih je imela največji in trajni uspeh prva, »Ples v Operi«, ki je doživela svoj krst leta 1898. V vrsti oper je uglasbil dela: »Dogodivščine v silvestrski noči« (1886), »Manuel Venegas« (1889), »Mirjam« (1894) in »Majniški praznik« (1904). Razen tega se je še udeleževal kot glasbeni pisatelj in je med drugim napisal tudi biografijo o Franzu Schubertu.

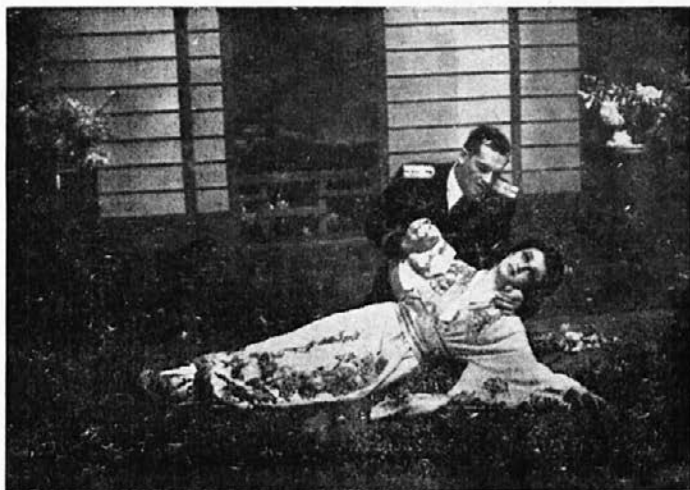
Heuberger je bil član širokega prijateljskega in umetniškega kroga Johanna Brahmsa, in prav ta zanj osebno in kot glasbenika pomembna zveza z velikim dunajskim klasicističnim simfonikom je bila kriva, da je prišel »Ples v Operi« dejansko na oder šele precej časa potem, ko je bil napisan. Pravijo namreč, da je Brahms izmed vseh operetnih komponistov cenil samo starega Johanna Straussa, in da je vse ostale zastopnike te glasbene zvrsti, ki mu ni bila prav nič pri srcu, že načeloma odklanjal. Heubergerju je bila seveda ta Brahmsova sodba dobro znana, zato ni čuda, da je svojo pravkar dokončano opereto pred mojstrom zatajil in se je ni upal izročiti svetu. Tako je prišel »Ples v Operi« šele po Brahmsovi smrti na oder, in sicer v januarju mesecu leta 1898. na Dunaju (Theater an der Wien). Delo je že pri svoji krstni predstavi doseglo tako velik uspeh, da se je odtlej stalno obdržalo na sporedu nemških odrov, potem ko si je kaj kmalu priborilo dostop tudi na velike operne odre — čast, ki je bila le izjemoma priznana redkim operetam.

In resnično moramo Heubergerja, ki je tako bogat in prepoln melodičnih in harmoničnih domislekov, ki ima tako tenak čut za zvok orkestra, in ki kaže tako večjo in živo glasbeno žilico, šteti med mojstre klasične dunajske operete, njegov »Ples v Operi« pa k njenim poslednjim viškom pred njenim padcem in propadom. V vrsti Francozov Offenbacha ter kasneje Lecocqa in Nemcev, predvsem Dunajčanov, Johanna Straussa, Franza Suppéja, Zellerja, Millöckerja in Genéja, Richard Heuberger nikakor ni najneznatnejši in najmanj pomembni tvorec operete.

Naša uprizoritev, v kateri se bo ta opereta predstavila našemu občinstvu, je delo le v toliko skondenzirala in osvežila, kolikor je bilo potrebno za približanje dejanja — ki bi se v bistvu lahko godilo bodisi pred sto leti ali pa tudi danes — našemu času.

Lov za avtogrami

Misel, izdati priročni Gledališki koledarček z vso najpestrejšo vsebino, ki bi mogla zanimati našega stalnega gledališkega obiskovalca, predvsem pa s slikami naših pevcev, igralcev, dirigentov in režiserjev, t. j. vseh vidnih faktorjev, ki soustvarjajo pri graditvi zunanje odrske podobe naših opernih in dramskih predstav, se je izkazala za zelo posrečeno. Številni interesenti (in še menda v večji

Prizor iz naše »Butterfly«: V. Heybalova in J. Francel.

meri — interesentke!) so koledarček večinoma že takoj prve dni po izidu razgrabili, tako da ga je ostalo za prodajo po knjigarnah in pri gledališki blagajni le malenkostno število izvodov na razpolago. Nekoga je zamamila obilica zbranega gradiva o našem gledališču; drugega dejstvo, da prav za prav letos ni izšel pri nas noben drugi letni koledarček, na katerega se je dandanes na širnem svetu menda slednji civilizirani človek navadil, da ga ima pri roki; tretji je zopet

prav vesel ličnih portretov in karikatur, od nestorja slovenskih gledaliških igralcev, papačija Danila, do najmlajših letošnjih angažirancev, ali pa celo do članov »konkurenčnega« Podkrajškovega Veselega teatra; vsi in vse pa prav pridno zbirajo podpise in avtograme pod slikami vseh teh naših odrskih umetnikov, kajti kdor zbere vse podpise, doseže pravico, da bo deležen žrebanja razpisanih lepih nagrad.

In tako se je po Ljubljani začela prava vesoljna dirka, lov za avtogrami vseh naših odrskih prvakov. Gospodične, v najnežnejšem cvetu svojih večno mladih let, z ustnicami v najbolj pestrih in živih odtenkih vseh mogočih rdečil in mazil, pa tudi gosnodie, brkati ali pa golobradi, se mujajo in trudijo za odróm med predstavami, po kavarnah in oštarijah v prostem času, na ulicah in sploh, z dvema besedama: vedno in povsod, kjer lahko iztakneš katerega od teatrskih ljudi, da ti postreže z zaželenim avtogramom. Pri nas v Operi imajo kakor vselej pri tem spet prednost naši tenorji. Zakaj med najvnetejšimi lovci in zbiralci je le večina nežnega spola, in ženske imajo pač že od nekdaj posebno slabost do tega najmanj številnega dela naših odrskih umetnikov. Poleg prvih in že več let med našim občinstvom najbolj priljubljenih tovrstnih udov v našem ansamblu »kvotirajo« najviše — najbrž tudi iz prejšnjega razloga? — naši najmlajši (zaradi diskretnosti govorimo tudi v tem primeru v množini!), šele letos novopečeni tenorji solisti. Vsi ti niso svojega življenja varni ob nobeni uri, razen po policijski, in v nobenem lokalu, še celo doma ne... Skoro enakega povpraševanja so deležni naši popularni komiki z Dragom Zupanom in Modestom Sancinom na čelu. Drugim so seveda najbolj pri srcu naše odlične primadone, skratka — vsak ima svojo simpatijo, in zato podpisovanja ni ne konca ne kraja. Pravijo, da so naši iznajdljivi študentje prišli na originalno in dobičkanosno misel, da bi kovali iz že splošno razširjene »avtogramomanije« svoje kapitale: Gledališki koledarček z vsemi zbranimi podpisi je dosegel na ljubljanskem trgu baje že pravičeno ceno težkih stotakov! In vse to ima na vesti naš režiser Emil Frelih, ki je idejo o koledarčku sprožil, zbral zanj gradivo, ga uredil in med naš ljubljanski svet »na svitlo dal«...

Gledališke zanimivosti

Kr. gledališče *San Carlo v Neaplju* bo imelo v tekoči sezoni na sporedu od 26. decembra do 15. marca sledeča glasbena dela: V. Bellini »Norma«, G. Puccini »Tosca« (nastopijo Rosetta Pampolini, Giuseppe Lugo, Mariano Stabile), Wolf-Ferrari »Suzanina tajnost«, G. Mulè »Sestrica iz vodnjaka« (z Augusto Oltrabello, uprizorjeno prvič v Neaplju), A. Casellov balet »Žara« (prvič v Neaplju), U. Giordano »Andrée Chénier« (Beniamino Gigli, Augusta Oltrabella, Benvenuto Franci), I. Pizzetti »Tujec« (prvič v Neaplju), E. Porrinov balet »Altaïr« (krstna predstava), P. Mascagni »Priatelj Fritz« (ob petdesetletnici prve predstave), G. Verdi »Ples v maskah« (Maria Caniglia, Beniamino Gigli, Carlo Tagliabue), O. Respighi »Plamen« (prvič v Neaplju, Rosetta Walter in Alessandro Ziliani), G. Bizet »Carmen« (Gianna Pederzini in Galliano Masini), G. Pannain »Beatrice Cenci« (krstna predstava, Margherita Carosio in Alessandro Ziliani), G. Verdi »Othello« (Jolanda Magnoni, Giacomo Lauri Volpi, Mariano Stabile). Dirigiral bodo: Vincenzo Bellezza, Angelo Questa, Giuseppe Baroni, Oliviero De Fabritiis in Gabriele Santini. Razen tega bo v mesecu marcu gostoval v Neaplju ansambel nemških pevcev z dirigentom F. von Hoesslinom, ki bo dirigiral Wagnerjevo opero »Siegfrid«, pozneje pa še baletni zbor dunajske državne Opere, ki bo tudi priredil svojo predstavo.

*

Novembra meseca so prišla v Italiji na oder naslednja italijanskemu občinstvu še neznana glasbeno-dramatska dela:

1. M. P. Musorgski »Ženitev« (libreto po Gogoljevi komediji), premiera dne 20. XI. 1941, Teatro delle Arti, Rim, dirigent Alberto Erede;

2. G. F. Malipiero »Nočni turnir«, 23. XI. 1941, Teatro delle Arti, Rim, dirigent Alberto Erede;

3. Igor Stravinski »Petelinček in lisica« (balet), 27. XI. 1941, Teatro delle Arti, Rim, dirigent Alberto Erede.

Ples v Operi

(Vsebina)

Prvo dejanje se godi v hiši pariškega lahkoživca Georges-a Dumenila, kamor sta prišla iz Orleansa na obisk gospod in gospa Aubierova, da bi si malo ogledala življenje v Babilonu naših dni. Gospe Angèle Aubierovi je sicer Pariz prav všeč, vendar se

Prizor iz naše »Butterfly«: Čo-čo-san z otrokom.

pa le najlepše in najbolje počuti doma v Orleansu. Njen mož Paul je seveda drugega mnenja in zato z izgovorom nujnih poslov in sklepanja kupčij ves božji dan stika po velemestu za prepovedanimi, a prav zato tem bolj mikavnimi užitki. Zaradi njegove provincijalne neokretnosti pa mu vsaka nameravana pustolovščina že v naprej izpodleti.

Da bi zvestobo svojih mož preizkusili, prideta obe ženici na misel, da bi ju s tajnim anonimnim pisemcem povabilj na ples v Opero, kjer bi ju, preoblečeni v rožni domino, lahko nemoteno opazovali. Da bi možička že po pisavi ne spoznala nastavljenе pasti, velita napisati vabili podjetni sobarici Hortezi, ki naročilo tudi sama gospodoma odda. In res, oba prička gresta nič hudega sluteč ženkama na lim. Paul uboga prijateljev nasvet in pošlje samemu sebi namišljen brzojav, češ da ga nujni posli kličejo domov v Orleans. Zato se brž odpravi »na pot«, stlačiskrivaj v kovčeg frak, se poslovi od žene ter od zbrane družbe in hajdi na sestanek in ples v Opero!

Ples v Operi pa je spravil tudi sicer ostale v hiši iz tira. Sobarica Hortenza si skrivaj izposodi gospejin že ponošeni domino in napiše podobno pisemce svojemu kavalirju, mlademu mornariškemu kadetu Henryju, ne da bi ta vedel, s kom pojde na ples. Pa tudi stari striček Beaubuisson, ki ga ima žena vse življenje pod copato, sklene, da se bo vsaj enkrat samkrat izpod nje izmuznil in si od blizu ogledal pariško nočno življenje. V ta namen mu kot nalašč pride prav ženina namera, da bo obiskala prijateljico v Passyju — torej na ples, najprej bo pa že sreča junaška kako uredila!

Drugo dejanje se tako torej že godi na plesu v Operi, kjer se drug za drugim znajdejo vsi štirje moški junaki, za njimi pa še navihane ženske. Stričku Beaubuissonu se obesi za vrat lahkoživa plesalka Feodora, za katero mora plačevati slane račune. *Chambre séparée* je namreč kaj draga zadeva. Nečak Henry najde v svoje veliko začudenje na plesu svojega strica, sobarica Hortenza pa svojega gospoda Dumenila s preoblečeno gospo Aubierovo, Paula Aubiera pa s preoblečeno gospo Dumenilovo. Oba moža sta vsak zase prepričana, da se pod masko njune spremljevalke skriva dama iz visokih plemiških krogov, zato jima kar na debelo strežeta. Ker pa nosita

obe dami in isto tako Hortenza enak rožni domino, ni nič čudnega, da gospoda svoji spremljevalki v plesni zmešnjavi zamenjata in se znajdetata — najprej prvi, nato drugi — navsezadnje oba v Hortenzinem naročju. Pri tem zasačita ženki vsaka svojega moža domnevno v objemu svoje prijateljice.

Tretje dejanje nam pokaže vso pisano družbo po prečuti veseli noči spet doma. Striček Beaubuisson in nečak Henry se pobotata in skleneta zavezo zoper kruto tetko Palmiro. Oba zakonska parčka sta si seveda istočasno v laseh, ker se vsi med seboj dolže nezvestobe. Striček Beaubuisson za smolo izve, da je umrl prijatelj Chavandart, enako Henry. V vso to zmešnjavo in zadrego trešči v hišo še sama tetka Palmira, ki to noč sploh ni bila doma, temveč jo je prečula pri bolni prijateljici v Passyju. Najprej presenečena, nato pa vsa srečna, da se bosta tako poceni izmazala, odhitita striček in nečak domov, da bi prestregla svoji pismi.. Tako se vse nekako dobro izteče. Ne samo to! Ko prinese plačilni natakak izgubljeno zapestnico, ki je last tetke Palmire, pa sta jo bila izgubila Henry in Hortenza, se nekaj časa celo zdi, da je tudi tetka sama na plesu ponočevala! Palmira je vsa potrta zaradi krivičnega suma, končno pa le razkrinka pravega krivca, Henryja in Hortenzo, medtem ko vsi ostali rešijo iz šale celo kožo. Pariza siti Orleančan Paul Aubier se seveda nemudoma vrne v rodno mesto, zakaj povsod na svetu je lepo, a najlepše je vendarle doma!

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Smiljan Samec. Za upravo: Ivan Jerman. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.